

DIE JAHRESZEITEN

22 EN 23
NOVEMBER
2008

KAARTVERKOOP **MUSA CANTATI**

In verband met **MUSA CANTATI** zal er vanaf nu weer begonnen worden met de voorverkoop van de toegangskaarten.

De prijs is € 10,- per kaart.

Wij vragen alle leden actief deel te nemen aan de kaartverkoop, zodat we net als vorig jaar de kerk vol zullen krijgen.

Het concert van **MUSA CANTATI** vindt plaats in de Antonius van Padua kerk te Musselkanaal, aan de Sluisstraat te Musselkanaal om 15.30 uur.

Involformulieren voor het aantal te verkopen kaarten liggen klaar bij Henriëtte en Dick.

De kaarten zijn dan -bij inlevering van het ingevulde formulier en het bedrag- verkrijgbaar bij Dick.

REPETITIES OM 19.00 UUR

Chris zal in februari om 19.00 uur beginnen, om wekelijks met alle stemsoorten apart een half uur te repeteren als extra voorbereiding op **MUSA CANTATI**.

De rest van het koor begint om 19.30 uur.

4 februari	alten
11 februari	tenoren
18 februari	bassen
25 februari	sopranen
3 maart	alten
10 maart	tenoren
17 maart	bassen
31 maart	sopranen
7 april	alten
14 april	tenoren
21 april	bassen
28 april	sopranen

MEDEDELINGEN

-Zondag 17 februari a.s. is er een extra repetitie voor alleen de mannen van het projectkoor. In deze repetitie zal de Alt Rhapsodie van Brahms worden ingestudeerd. Deze repetitie is de enige repetitie waarin puur aandacht aan dit stuk wordt gegeven, dus we gaan er van uit dat alle mannen aanwezig zullen zijn. Op de wekelijkse repetitie daarna zullen we dan het ingestudeerde ten gehore brengen. Daarbij zal Paul Gaasenbeek ons op deze repetitie uitleg geven over dit stuk. Dit is zeker de moeite waard!

-Zaterdag 14 juni zullen we deelnemen aan Verrassend Stadskanaal waar we waarschijnlijk delen van **MUSA CANTATI** ten gehore zullen brengen. Ik verzoek iedereen deze datum in de agenda te plannen.

-We willen nog even iedereen er aan herinneren om zich op te geven als logeerafres voor de orkestleden tijdens de dagen van de concerten in november. Het gaat dan om 3 dagen en twee nachten, van 21 tot en met 23 november 2008.

-We hebben een mail gekregen van het Muziektheater de Kanaalstreek -voorheen Operette Vereniging Stadskanaal. Hierin wordt een oproep gedaan voor, met name mannen, om mee te doen aan de Toverfluit van Mozart. Mensen die belangstelling hebben kunnen zich opgeven bij Ilse Hilde Boer-de Jager, wbr@wxs.nl

HUISWERK

Het blijft van groot belang dat er thuis geoefend wordt om alle aanwijzingen van Chris te laten bekijken. Chris zal vanaf februari weer huiswerk gaan!

Retoriek

Als we op de maandagavond bezig zijn met de koordelen van Die Jahreszeiten valt ogenblikkelijk op dat de teksten belangrijk zijn. We praten voortdurend over de uitspraak en de betekenis van de teksten en we proberen ons te verplaatsen in de gevoelswaarde van het verhaal, de sfeer. Als je wilt begrijpen wat muziek en tekst in de 18^e eeuw met elkaar te maken hebben moet je je verdiepen in de kunst van de retoriek. Wat is retoriek? **Retorica** (van het Griekse woord *rhêtôr*, spreker, leraar) staat voor welsprekendheid, maar in uitgebreide zin slaat het op effectief spreken en schrijven en de kunst van het overtuigen. Oorspronkelijk was deze kunst bittere noodzaak in de politiek en de rechtspraak. Vooral in het oude Griekenland was het voor politici belangrijk dat zij de retorica beheersten. De retorica stond dan ook centraal in het onderwijs aan zonen van welvarende families. Meerdere filosofen hebben er over geschreven, waaronder Aristoteles in zijn Ars Rhetorica. Hierin stelt hij vast, dat er drie middelen zijn om een publiek te overtuigen:

1. het karakter van de spreker ('ethos');
2. de emotie die zijn woorden oproepen ('pathos');
3. zijn redeneringen ('logos').

Later in het Romeinse keizerrijk was de noodzaak van de welsprekendheid voor de politiek van minder belang. Toch was het een belangrijk vak, vooral binnen de rechtspraak. Het boek 'De opleiding tot Redenaar' (*de Institutio Oratoria*) van Quintilianus (±40 - ±100 na Christus) wordt nog steeds gezien als een standaardwerk op dit gebied. Volgens Quintilianus is Retorica "de kunst van het goede spreken" ofwel "de kunst om de gedachte verbaal te uiten". Volgens hem zijn er drie belangrijke pijlers van de retorica:

1. Vinding (Latijn: *inventio*, Grieks: EURESIS)
2. Ordening (Latijn: *dispositio*, Grieks: TAXIS)
3. Verwoording (Latijn: *elocutio*, Grieks: LEXIS)

Wat is er nu zo interessant? Welnu, laten we eens kijken naar de muzikale sonatevorm (ontwikkeld in de klassieke periode, dus tijdens Haydn en Mozart):

1. Expositie
2. Doorwerking
3. Reprise

Die is dus volledig gebaseerd op de vorm van de klassieke verhandeling en/of redevoering in de letterkunde. Het is historisch gezien een literaire vorm (en niet, zoals velen denken, een zuiver muzikale zoals bijvoorbeeld het *ricercare* dat wel is). Zo is de retorische opbouw van een klassiek betoog weer terug vinden in de muzikale structuur van een sonate, symfonie of oratorium. De grote vorm van de compositie speelt hierbij een rol, de constructie van de zinnen, de keuze van termen en woorden, de

zeggingskracht. Tekst en muziek worden op deze manier één. Daarom zijn de komma's zo belangrijk, de frasering en de Seufzers! Dit brengt ons bij de betekenis van de Retoriek voor 18e eeuwse muziek in het algemeen en in het bijzonder voor de oratoria van Haydn. Om dit beter te begrijpen moeten we ons verplaatsen in de tijd van de Contrareformatie. De Contrareformatie begon aan het begin van de 16e eeuw aan en duurde voort tot in de 18e eeuw. Tijdens de Contrareformatie heeft de kerk (zowel katholiek als protestant) de muziek willen gebruiken om de boodschap van de tekst muzikaal te versterken. Vandaar dat componisten van de 16e en 17e eeuw hun muziek hebben geschoeid op de "retorische lijst" (de grote componisten kenden de mensen die de regels van de kunst van de rede hebben vastgelegd in de Romeinse tijd -waaronder Cicero en Quintilianus- zeer goed). Monteverdi vertaalde deze regels al in een nieuwe stijl: de *Secunda Prattica* (waar de tekst boven de muziek ging; hij brak hiermee met de oude regels van de polyfonie en de heersende overtuiging van de *Prima Prattica*, waarin de harmonie de baas was). Ook Haydn heeft Quintilianus gelezen. Belangrijk is te weten dat Haydn in de eerste plaats zanger was (musici waren in die tijd zeer allround in hun opleiding!), en zangers hadden bij uitstek te maken met teksten: die staan dus centraal in zijn muzikaal denken!!! En dat is precies waar wij, als koor, mee te maken hebben. De retoriek in de muziek is niet alleen voor de componist van belang. Wij moeten als uitvoerder in relatie staan tot de componist en de retorische elementen van de compositie, als betoog, goed onderkennen. Analytisch en psychologisch inzicht zijn hier van belang. Alleen zo kunnen we tijdens de uitvoering contact krijgen met het publiek. Dat moet als het ware emotioneel door ons betoog verleid worden (pathos) en tevens het verhaal als rationeel en logisch (logos) ervaren. Onze eigen uitstraling is als het ware het ethos. Als een goede redenaar krijgen wij alleen op die manier greep op de toehoorder. Hij gaat aan onze lippen hangen doordat onze retoriek als verleidingstechniek gaat werken. Het is een vorm van manipuleren, maar daar is niets mis mee zolang ethos, pathos en logos in balans zijn.

Sinds de Romantiek, in de 19^e eeuw, is de muziek onderhevig geweest aan andere regels. De oude regels, het fundament van de Retorica, zijn vergeten. Er wordt niet meer over gepraat. Daarom is het zo belangrijk dat wij op de maandagavond bij de Ontdekking van Die Jahreszeiten ook de Retoriek herontdekken en aandacht schenken aan datgene wat Haydn heeft bedoeld.

Chris

Stichting **MUSA** correspondentieadres:
H.A.B. Kamerink
Antwoordnummer 13601
9580 WB MUSSELKANAAL
Tel: 0599-354673/0620795033
Fax: 0599-354691
E-mail: kamerink17@zonnet.nl
www.stichtingmusa.eu
Rekeningnummer: 3017.26.086